

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Elul – měsíc přípravy
k nebeskému bejtú dínu 2

Povídání o PŽO – rozhovor
s Michaelou Vidlákovou 4

Každodenní antisemitismus 8

Víte, kdo jsou Drúzové? 10

Vzpomínky Chaima Kleina 14

■ Krátce

Bohužel, i mnozí naši navrátní se k Bohu dávají přednost vnější formě před svým úplným vnitřním duchovním přerodem, na což také poukazuje prorok Hóšea. Místo vnějších projevů formálního kultu, místo obětních býčků, musíme „obětovat“ naše vzpurné ego...

Daniel Mayer

Je dobré udržovat v Praze i ortodoxní judaismus pro malý okruh věřících, kteří ho chtějí. Není ale dobré k tomu tlačit širokou obec. Mám však obavy, že se Karol považoval za nového Makabejského, který zvítězí nad vůlí většiny a obrátí obec k ortodoxii.

Michaela Vidláková

Ohledně práv – tady existují doposud rozdíly mezi Drúzy a Židy. Chtěl bych tady zdůraznit, že dle mého názoru se nejedná o úmyslný rasismus, ale o problémy, s nimiž se může menšina potýkat v každé demokratické zemi, a to z toho důvodu, že její politická síla je slabší než u ostatní populace.

Walid Abu-Haya

ŠANA TOVA U-METUKA

Kalendář na rok 5765 najdete uvnitř čísla

ELUL - MĚSÍC PŘÍPRAVY K NEBESKÉMU BEJT DINU

Ve středu, 18. srpna, začíná poslední měsíc židovského roku, měsíc ELUL. Jak uvádí tradice, v jeho názvu je skryt i jeho smysl: (alef) Aní (lamed) L'dodí (vav) V'dodí (lamed) Lí – „Já jsem svého milého (Boha) a můj milý (Bůh) je můj“ (Píseň písní 6,3). Šalamounova slova vyjadřují duchovní náplň měsíce elul, která tkví v intenzivním sejetí člověka a Tvůrce.

Každý z nás by měl pociťovat zvýšenou potřebu přiblížení se Všemohoucímu. Co nás přibližuje Bohu? Například modlitba, prosba, učení Tóry, ale především plnění jeho přikázání – micvot. V knize Kohelet nám moudrý Šalamoun radí: „Boha se boj a jeho přikázání zachovávej, neboť na tom u člověka všechno závisí. Veškeré dílo Bůh postaví před soud, i vše, co je utajeno, ať dobré či zlé.“ (Kaz 12,13-14). Samozřejmě, že tato slova jsou platná vždy, v jakémkoli dni či hodině roku, ale přece jenom na prahu Roš ha-šana je jejich dopad silnější.

O tom, co je to opravdová bohabojnost, nám vypráví talmudický příběh. Když jednou rabi Jochanan ben Zakaj (1. stol. o. l.) onemocněl, přišli ho navštívit jeho žáci. Sotva je však spatřil, začal plakat. Udivení žáci se ho ptali proč pláče a on jim odpověděl: „Plakal bych, kdyby mne přivedli před krále, o kterém vím, že dnes je živ a zdrav a zítra může být v hrobě. Plakal bych, kdyby se na mne takový král hněval, i když vím, že jeho hněv nepotrvá věčně, kdyby mne nechal uvěznit, jeho žalář není doživotním a i kdyby mne nechal popraviti, vím že smrt z jeho rukou není absolutní (existuje tchijat ha-metim – vzkříšení mrtvých). Vždyť takového krále můžeme udobřit slovy, a konečně ho můžeme i podplatit. Řekněte mi ale, jak nemám plakat, když si představím, že mne vedou ke Králi králů, budiž Jeho Jméno požehnáno, jenž vládne na věky věků. Rozhněvá-li se na mne, jeho hněv je věčný. Rozhodne-li se mě uvěznit, jedná se o doživotní žalář a pokud se rozhodne zbavit mne života, je to smrt věčná. Takového Krále nemohu udobřit ani slovy, ani podplatit. Předem jsou dvě cesty. Jedna vede do ráje a druhá do pekla a já nevím po které z nich mne vedou, proto pláči.“ Žáci poprosili nemocného rabi Jochana, aby jim vyhověl. On jim vyhověl a takto jim požehnal: „Bojte se Všemohoucího tak, jako se bojíte člověka!“ Překvapení žáci se ho zeptali: „A nemáme se ho bát více?“ Rabi Jochanan ben Zakaj jim však pravil, že taková bázeň je dostačující, neboť každý, kdo vědomě hřeší, si říká: „Jen aby mě žádný cizí člověk neviděl, abych se nemusel

před ním stydět.“ Z toho vyplývá, že pokud se jedinec bude bát Boha tak, jako se bojí druhého člověka, má možnost vyvarovat se hříchu (dle traktátu Brachot 28b).

Měsíc elul, jak bylo již výše zmíněno, je příhodnou dobou pro návrat k Bohu a plnění jeho přikázání. Jako bychom slyšeli slova proroka Hósei (Ozeáše): „Navrať se, Izraeli, k Hospodinu, svému Bohu, neboť jsi upadl pro svoji nepravost. Vezměte s sebou tato slova, obraťte se k Hospodinu, řekněte mu: Promiň nám všechnu nepravost, přijmi nás laskavě, když chceme oběti býčků nahradit svými rty.“ (Oz 14,2-3). Mnozí nezbožní, ale i zbožní Židé mají ne zcela jasnou představu

Šneur Zalman z Ljady, zvaný Admor ha-zaken

o tom, co je to „la-chzor bi-tšuva“ a kdo je opravdový „chozer bi-tšuva“. Tyto pojmy jsou u nich spojeny s vnějšími, nepodstatnými elementy, např. dlouhé pejzy, černý klobouk a pod ním samozřejmě černá kipa a černý oděv, vlající cicit arba kanfot, vzhled mírně neupravený, tváře asketicky pohublá a v očích zdánlivě nebo i opravdové záblesky náboženského zanícení, hraničícího s fanatismem. Tak vidí mnozí „chilonim“ své souvěrce – chozer bi-tšuva. Bohužel, i mnozí naši navrátilivší se k Bohu dávají přednost vnější formě před svým úplným vnitřním duchovním přerodem, na což také poukazuje prorok Hósea. Místo vnějších projevů formálního kultu, místo obětích býčků, musíme „oběto-

vat“ naše vzpurné ego, naši pohodlnost, netečnost a ignoranci k plnění micvot Všemohoucího.

Závěrem bych rád seznámil naše čtenáře s příběhem o dvou chozer bi-tšuva, jejichž návrat na správnou cestu byl, mírně řečeno, trochu dramatický. Reb Chajim Meir byl pověřen dohledem nad hrobkou (ohel) rabi Šneuera Zalmana z Ljady (1745-1813), luba- vičskými chasidy zvaného „admor ha-zaken“, která je na židovském hřbitově ukrajinského městečka Gadjač v Poltavské oblasti. Jednou tam přišli dva mladí muži a poprosili reb Chajima, aby jim dovolil se pomodlit přímo u hrobu rabi Šneuera Zalmana. Reb Chajim nic nenamítal a pustil je tam. Jak se ti dva mladí modlili, jejich vroucné modlitby byly přerušovány hlasitým pláčem. Reb Chajim u „admorova“ ohelu zažil ledascos, ale takové modlitby, tak srdceryvný pláč, to i zde bylo výjimečné. Nehledě na skutečnost, že tihle dva modlící se nemohli setkat s živým rabi Šneuerem Zalmanem, na to byli až příliš mladí. Poté, když zakončili modlitby, se jich reb Chajim Meir zeptal, co na ně tak zapůsobilo u hrobu tohoto cadika. Oni mu odpověděli, že „admor ha-zaken“ se slitoval nad jejich hříšnými dušemi a přivedl je opět na správnou cestu, s níž sešli a začali mu vyprávět svou historii.

Oba chudí krejčí byli přáteli a společně se potulovali vesnicemi a městečky Ukrajiny a Ruska, kde šili a spravovali jejich obyvatelům oděvy. Mnohdy přicházeli do vesnic ba i celých oblastí, kde nebylo jediného Žida, a tak časem přestali dodržovat mnohé předpisy, například kašrut a jedli vše, co jim kdo dal. Jednou v noci přišli do vesnice Pjena v Kurské oblasti, aniž by věděli, že tu před lety, v jedné z chalup, skonal rabi Šneur Zalman. Zaklepali na dveře prvního stavení v Pjeně, a tu jim otevřel jakýsi ruský mužik. Poprosili ho, zda by u něj nemohli přespat. Peníze mají a rádi mu za nocleh zaplatí. Mužik pokýval hlavou a pustil je dovnitř. Dovedl je do jejich pokoje, kde budou moci přenocovat, ale vzápětí se jim omlouval, že jim nemůže nic nabídnout k snědku, neboť u něho je vše nekošer – trejfe. Vyhládlí krej- ➤

► cí mu však řekli, že to tak neberou, že jim může dát klidně svou trejfe klobásu a oni mu rádi za ni také zaplatí. Mužik pokýval hlavou a vyšel z jejich světnice. Zanedlouho se tam vřítel s ohromnou sekerou v ruce a zařval na vyplašené krejčíky, ať mu koukají ihned dát všechny peníze do poslední kopějky nebo že je zabije. Vyděšení krejčáci mu dali vše, co měli. Mužik shrábl peníze, dal si je do kapsy a pak jim řekl, že je stejně bude muset zabít, protože kdyby je nechal odejít, tak ho udají na policii. Řekl jim, že mají několik minut na to, aby se před smrtí ještě pomodlili. S těmito slovy mužik odešel a zamkl nebohé krejčíky v pokoji, z něhož nebylo úniku. Ti, strachy bez sebe, se začali vroucně nahlas modlit a prosit Všemohoucího, aby učinil zázrak a vysvobodil je z rukou toho góje, který je má v úmyslu zavraždit. Slibovali, že budou plnit všechna přikázání a nikdy se již nedotknou ničeho nečistého. Nakonec společně pronesli Šmá Jisrael, slova která jsou posledními slovy každého zbožného Žida.

Tu se naráz rozléty dveře jejich pokoje, ve dveřích stojí mužik, bez sekery a s úsměvem na rtech. Mužik jim vrátil všechny jejich peníze a pravil jim, že jsou volní a můžou jít kam chtějí, leda že by se chtěli ještě zdržet a dát si s ním jeho trejfe klobásu. Když viděl jejich překvapené a nechápavé obličej, ihned jim vše vysvětlil. Řekl jim, že kdysi před lety, uprostřed zimy, přijel do jejich vesnice se svou rodinou a doprovodem boží muž. Všichni tito lidé byli uprchlíky před Napoleonovou armádou, která vtrhla do Běloruska. Když viděl utrmáceného svatého rabína, o němž

všichni slyšeli, co mnoho dobrého vykonal pro Rusko a cara, nabídl mu své skromné pohostinství. Po čtrnácti dnech pod jeho střechou tento svatý muž umřel. Mužik pravil, že nikdy nezapomene na jeho oduševnělou tvář, podobající se tváři biblického proroka, kterým zajisté musel být, neboť mu ten boží muž řekl, že i když Napoleon dobyl Moskvu, čeká ho zdrcující porážka. Mužik pokračoval dále ve svém vyprávění. Jednoho dne, nedlouho před svou smrtí, mi tento svatý muž poděkoval za pohostinnost a řekl mi, že jednou ke mně do chalupy přijdou dva Židé a poprosí mne o nocleh. Já jim prý mohu velmi pomoci, když je jak se patří pořádně vystraším, aby změnili svůj způsob života. Když jsem se ho zeptal, jak poznám, že se jedná o ty pravé, řekl mi, že tím znamením bude to, že mne požádají o trejfe jídlo. Ty pak mám řádně vystrašit. Zbytek příběhu znáte ze své zkušenosti. Neměl jsem v úmyslu vám ublížit, ale jen vás trochu vystrašit, jak mne o to požádal svatý rabín. Toliko příběh.

Zajisté, nikdo z nás by se nechtěl „la-chzor bi-tšuva“ za takových okolností, jako oni dva mladí krejčáci. Ale i v našem současném životě se najde mnoho, díky Bohu, zdaleka ne tak dramatických okolností či momentů, které nám dají však jasně najevo, že nadešel okamžik, kdy bychom měli radikálně změnit postoj k našemu dosavadnímu životu a snažit se o jeho duchovněji náplň ve smyslu plnění přikázání naší Tóry.

► Rabín Daniel Mayer

► Ilustrace: www.modia.org

Program Bejt Simcha SRPEN/ZÁŘÍ 2004

sobota 4. září od 10 hodin
Workshop věnovaný Roš ha-šana a Jom Kipur s rabi Ronaldem Hoffbergem (od 10 hodin bohoslužba, vlastní workshop od 14 hodin)

úterý 14. září od 20.30 hodin
Selichot s kantorkou Helen Leneman a rabi Ronaldem Hoffbergem

Bohoslužby na Vysoké svátky – viz separátní přehled na této straně

pondělí 20. září od 19 hodin
Workshop věnovaný svátku Sukot s rabi Ronaldem Hoffbergem

středa 29. září od 19 hodin
Oslava Erev Sukot s rabi Ronaldem Hoffbergem

PRAVIDELNÉ AKCE

Kabalat Šabat každý pátek od 18 hodin; pokud je na programu i přednáška, následuje vždy po skončení bohoslužby, od 19 hodin

Brigády na Novém židovském hřbitově (u stanice metra Želivského) každou druhou neděli od 10 hodin (konkrétně 22. 8. a 5. 9.); náradí zajištěno na místě, přineste si pracovní rukavice, pokud můžete

HODINY PRO VEŘEJNOST
každé úterý a každý pátek od 11 do 14 hodin (z důvodu dovolené se ruší v termínu 24. a 27. 8.)

Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, Telefon: 222 251 641, E-mail: chevra@bejtsimcha.cz, www.bejtsimcha.cz

BEJT SIMCHA VÁS SRDEČNĚ ZVE NA BOHOSLUŽBY NA VYSOKÉ SVÁTKY

ROŠ HA-ŠANA

Erev Roš ha-šana s kantorkou Helen Leneman
ve středu 15. září od 19.30 hodin v Libeňské synagoze (u stanice metra Palmovka)

Ranní bohoslužba na Roš ha-šana s kantorkou Helen Leneman
ve čtvrtek 16. září od 10 hodin v Libeňské synagoze (u stanice metra Palmovka)

JOM KIPUR

Erev Jom Kipur – Kol nidre s rabínem Ronaldem Hoffbergem
v pátek 24. září od 19 hodin v Pinkasově synagoze (Široká ul., Praha 1)

Sobota 25. září v Pinkasově synagoze

Ranní bohoslužba od 9 hodin

Diskuse od 16 hodin

Mincha od 17 hodin

Závěrečná bohoslužba – neila od 18.15 hodin, šofar v 19.40 hodin

Zrušení půstu po skončení bohoslužby (přibližně ve 20.30)
v Bejt Simcha (Mánesova 8, Praha 2)

POVÍDÁNÍ O PRAŽSKÉ ŽIDOVSKÉ OBCI

Židovská obec pražská pokračuje ve své staré tradici. Inu, rabi Löw byl ve své době proklínán, Jecheskelu Landauovi se kladlo mnoho překážek, Jom Tov Lipman Hellera vedli v řetězech...

Michaela Vidláková při loňské besedě v Bejt Simcha

Pozastavme se nad včera opěvovaným a dnes vyháněným rabi Sidonem a sportovním kláním okolo něho. Nabízíme Vám rozhovor s dlouholetou členkou PŽO, paní Michaelou Vidlákovou.

Mišo, řekni mi, prosím, co máš v PŽO za funkce?

No tak toho času jsem se už nevím po kolikáté dostala do Reprezentace PŽO, s menšími přestávkami tam funguju už od 70. let. Čas od času mne bývalý Církevní úřad nechal odstavit a pak jsem se tam zase dostala. Tentokrát, když lidé viděli, co se na Reprezentaci děje, raději znechuceně odstoupili a tak jsem přišla na řadu já. Ač vidím, jak je situace zlá, myslím, že musím zůstat.

Co se vlastně dělo na PŽO od roku 1990?

Najednou jsme stáli před velkými možnostmi a nevěděli si rady. Každý se snažil za pochodu učit to a ono, aby se Obec po dlouholetém živoření postavila na nohy. Začínaly také restituční peníze, a bylo nutno je použít pro rozvoj ŽO. Tak vznikla Matana. Myslím, že i Michal Bor-

ges, který stál v jejím čele, se teprve učil to, s čím předtím neměl a nemohl mít zkušenosti. Bohužel se samozřejmě dělaly spousty chyb. Jednou z podstatných záležitostí, které se v té době řešily, byl výběr rabína.

Bylo z čeho vybírat?

Moc ne. Byl tady Dany Mayer, kterého nikdo nepovažoval za velkou rabínskou autoritu, ale lidé ho měli rádi, i proto, že na obci vyrůstal. Měl však bohužel pozitivní lustraci, což bylo pro tu dobu naprosto nemožné.

Takže chceš naznačit, že nebylo z čeho vybírat, protože při rozhodování mezi Mayerem a Sidonem vše hrálo pro chartistu Sidona, který měl negativní lustraci a byl celkem známým literátem.

Byl v té době jediným, kdo přicházel v úvahu.

Takže z nouze ctnost?

Ne tak docela. My jsme ho tenkrát považovali za kulturní osobnost a jako chartistu za člověka s charakterem. Tak ho lidé vnímali a my jsme se domnívali, že takový rabín přitáhne i lidi, které s židovstvím pojí jen kultura, minulost a ne náboženství.

Osvědčil se?

V tomhle právě ne. My jsme netušili, že za doby, co studoval v Jeruzalémě, byl přetvořen v ortodoxa, který Praze nesedí.

Takže chceš říct, že člověk, který se stal Vrchním rabínem proto, že se jím Židovská obec mohl zaštitit, neboť byl chartista, žil jistou dobu v emigraci, byl takový ten mučedník trpítel, očekávání obce nesplnil?

To bych řekla. Přesto bych ho nenazývala „z nouze ctnost“. My jsme ho tenkrát považovali za výhru.

A co teď?

Měla jsem s ním na toto téma mnoho hovorů. A nejen já. Byl by dobrým rabí-

nem pro Staronovou synagogu, která představuje určitý symbol a není důvod, proč by neměla být ortodoxní synagogou. Je dobré udržovat v Praze i ortodoxní judaismus pro malý okruh věřících, kteří ho chtějí. Není ale dobré k tomu tlačit širokou obec. Mám však obavy, že se Karol považoval za nového Makabejského, který zvítězí nad vůlí většiny a obrátí obec k ortodoxii. Což je naprosto bláhová představa.

Domníváš se, že je Karol Sidon přínosem pro pražské židovské vzdělávání? Připustíme, že většina českých Židů je v judaismu tabula rasa.

Nepřilíš. Není pedagog, lidé jeho přednášky příliš nechápou. Odradil spoustu sekulárních Židů, kterým neuměl náboženství přiblížit. Naopak si vychoval malou skupinku mladých ortodoxních, z nichž mnozí jsou konvertité.

Toto je jedním z hlavních témat kritiky, směřující proti Karolovi, že se obklopil skupinou všelijakých bývalých křesťanů, svědků Jehovových a jiných fanaticky smýšlejících nežidů, z nichž si uplácal židy a stal se jim guru. A tito novožidé chtějí teď Židům vládnout. Takovou kritiku je slyšet z mnoha stran. Židy uráží, že mnozí z těchto lidí nejsou součástí „společné paměti“, nemají žádné židovské předky a na Obci či škole se jim dostává, díky Karolovi, mnoha privilegií.

No, těchto židovských rychlokvašek vyrobil přešrlí a mě to také velmi vadí. Hodně mu to zazlívám. Když nenašel dostatečnou odezvu v rámci Židovské obce, tak byl velmi zklamán a v době popularity hudební skupiny Oceán se mu na Obec začaly hlásit hejna fanynek Petra Muka. Asi mu to dělalo dobře a začal řady věřících Židů doplňovat lidmi z těchto kruhů. Udělal velkou chybu. Na Obci se říkalo, že v Maislovce bude brzy viset nápis „Rodilým Židům vstup zakázán.“ ➤

► **Teď jsme si vlastně říkaly samé věci, které rabína Sidona kritizují.**

Já i jiní jsme mu je říkali léta.

Co na něm nacházíš pozitivního?

Především to, že si vybudoval určitý respekt u české nežidovské populace, a že ta skrze něj začala znovu vnímat Židovskou obec. Nevnímala ji ani skrze předsedu Daníčka, ani skrze Matanu, ale skrze Sidona. Také vydupal školu, mikvi, kašrut – atributy patřící k židovství.

Nedávno byl propuštěn z funkce Vrchního pražského rabína. Co si o takové instituci myslíš?

Rozhodně nejsem jejím zastáncem. Při synagoze má být rabín. Necht' je tu více směrů. Ty by se vůbec nemusely hádat, kdyby nebylo funkce tzv. Vrchního rabína.

Takže by se měla instituce Vrchního pražského rabína zrušit?

Ano. Nějaká instituce by však měla pro Židy v zemi mít vrcholnou autoritu. Obracet se na tzv. Vrchní rabinát v Izraeli nepovažuji pro středoevropské Židy za legitimní ani rozumné.

Podle mne by si kongregace ze svých rabinů měly vytvořit vrcholný orgán zastoupený rabinou tří hlavních směrů – reformního, konzervativního a ortodoxního. To je jistě legitimní. Vůbec nechápu, proč by se Praha měla na něco ptát jakéhosi izraelského vrchního

rabinátu, který je nota bene ortodoxní, když Praha ortodoxní není. A nejen to, je tu spousta sekulárních Židů. Máme pár reformních, sem tam konzervativní, hrstečku ortodoxních. Inklinace k nějakému náboženství je spíš k reformě. Suma sumárum můžeme říci, že český Žid je liberální až sekulární a konvertita ortodoxní?

Těch ortodoxních, kteří jsou Židy rodem, je velice málo. Ti, kteří u nás byli ortodoxní, přišli většinou po válce ze Zakarpatské Rusi. Takové ortodoxy беру. Je to součást jejich zažité kultury. U těch novožidů tomu nevěřím. Jeden mi dokonce řekl: „Já jsem lepší Žid než vy. Vy jste se Židy narodili, ale já jsem se jím vědomě stal.“ Odpověděla jsem mu, že v momentě, kdy mu půjde o kejhák, přestup škrtne a bude z něj zase většinový Čech. Mě to židovství nikdo neodpáře i kdybych chtěla – jakože nechci.

Tak teď jsme si pěkně řekly, co Karol Sidon udělal špatně. Proč tedy, Míšo, jsi mezi partou lidí, která je přímo znechucena tím, že byl vyhozen. Vadí ti, že byl vyhozen jako Vrchní pražský rabín nebo jako rabín Staronové synagogy?

Rozhodně to druhé. Pro Staronovou není jiný výběr. Pokud by na PŽO byly skutečně demokratické poměry, kongregace Staronové synagogy by si svého rabína určila sama. Já bych podpořila, aby to byl Karol Sidon, který by reprezentoval pražskou ortodoxní menšinu. Ale aby zároveň nerozhodoval, kdo je žid obecně. To bych byla opravdu ráda.

Strašně mi vadí způsob, jakým byl vyhozen. Nesnáším podrazy. A to, jak byl vyhozen, byl pravý a nefalšovaný podraz.

Já mu mám velmi za zlé, že neumožňoval lidem volbu. On, který bojoval proti aroganci režimu, se stal jakýmsi aparátčikem arogance ortodoxního režimu. Český Žid, který většinou nebyl židovsky vzdělán, se mohl skrze něj dovídat o ortodoxii, ale v přístupu k jiným směrům mu bylo rabi Sidonem bráněno. Inu, kdo čím zachází, tím také schází. Karol dostal na frak podobnými zbraněmi, které používal sám.

Mám s ním zkušenosti, které tvá slova potvrzují. Nepoužíval vždy nejčistší cesty. V době, kdy obec neměla možnost zaměstnat jiného rabína, vyhrožoval odstoupením, vydíral, manipuloval. Nepřístupoval na kompromisy, byl umanutý.

Teď stojíš za tím, aby byl rabi Sidon nadále rabínem Staronové synagogy. Kdyby se naskytl jiný stejně vzdělaný český rabín...?

To je těžká otázka. Předně by mě zajímalo, koho by chtěla Staronová. Já bych si přála, aby ortodoxní provozovali ortodoxii a liberální měli právo na liberální synagogy. Aby dvanáctiletá dívka měla právo na bat micve atd. Jsem pro pluralitu.

Proč jsi proti tomu, aby Staronovku vedl rabín z ciziny? Žid židovi nikdy cizincem být nemá. Rabín, kterého ustanovil nad Staronovkou předseda PŽO ing. Jelínek, je z lubavičského Chabadu. Co proti tomu máš?

Neodpovídá to přání PŽO. Nejméně 99 % pražských Židů si nepřeje být v sektě Chabad Lubavič. Jakým právem má být takový rabín v ortodoxní synagoze?

Rozumím-li tomu dobře, pak říkáš, že tato sekta lubavičských chasidů má v Praze své známé centrum na Pařížské ulici a kdyby se pražský Žid chtěl stát chasidem, už by tam dávno chodil? Třeba, že by člen Staronové synagogy mohl chodit k lubavičské sektě tak, jako katolík může přejít ke Svědkům Jehovovým či protestant k Mormonům. Všichni jsou křesťané. V našem případě jsou ortodoxní i Lubaviči, reformní i Satmaři, konzervativní či chasidská sekta breslauerů zase všichni Židé.

Přesně tak.

Ani malá skupina českých židů nešla k chasidským sektám, tedy ani k Lubavičům, proč by tedy měl sekulární předseda PŽO ustanovit nad ortodoxní synagogou chasidského rabína?

To je ta podstata. Mají tady svoji modlitebnu, když k nim někdo chce, může tam jít. Lidé se k židovství nepřetahují. ►

► **Oni ti Lubaviči obecně lidi k židovství, na rozdíl od charismatického Sidona, nepřetahují. Oni přetahují pouze Židy k lubavičské formě židovství a víře ve falešného Mesiáše Schneersona. Zajímalo by mne, zda rabi Baraš veřejně prohlásí, že v mesiášství zemřelého rabi Schneersona nevěří. Pak bychom mohli obecně pohled na rabiho Baraše změnit. Jinak se můžeme dostat k víře v mesiáše Šlomo Molcho, Šabtaje Cvi anebo rovnou Ješu Nazaretského.**

Chabad do ortodoxní synagogy nepatří. Obec si přála liberalizaci. Ta se nekoná, naopak sekta chasidů s liberálním judaismem nemá co dělat. Chabad není ani členem Federace. Je to celé proti smyslu věci.

Jak to, že ač si většina židovských obcí Čech a Moravy přála liberalizaci, vše se zvrtilo a Rada odsouhlasila vedle ortodoxie pouze konzervativní směr?

Jako členka Federace jsem se s mnohými jinými snažila prosadit do Statutu, aby se řádnými členy obcí stali nejenom ti, kteří jsou polovičními Židy po matce, ale i ti, kteří jsou polovičními Židy po otci. Mimořádnými členy aby byli i ti, kdož mají židovské kořeny po jednom z prarodičů. Také jsem se s řadou dalších členů snažila prosadit, aby se ve Statutu neobjevila charakteristika Vrchního rabína. Nemělo tam stát, zda je ortodoxní, reformní či konzervativní. Je na každé obci či synagoze, jakého rabína si vybere. Totéž jsme chtěli, aby bylo ve Stanovách PŽO.

Na Federaci to bylo takto odhlasováno a v momentě, kdy bylo hlasování skončeno a řada mimopražských odešla, někdo vyvolal revokaci. Myslím, že to byl Karol. Hlasovalo se znovu, ač mnozí byli už po řádném hlasování pryč. A tak to bylo takové Karolovo Pyrhovo vítězství. Tento způsob Karolova jednání se podepisuje na tom, že jsou mnozí dnes rádi, že už nemá moc.

► Ptala se Sylvie Wittmannová

► Foto: Kateřina Weberová

Pokračování s Michaelou Vidlákovou a Jakubem Rothem příště

OSOBNÍ POZNÁMKA O ÚSMĚVECH A (NE)SLUŠNOSTI

Na stránkách Lidových novin jsem se veřejně vyjádřila o Chabadu jako o sektě. Ani kladně, ani záporně. Vyjádřila jsem se tak, že ustanovit do ortodoxní Staronové synagogy chabadníka je asi jako dát mormona do chrámu sv. Víta. Tot vše.

Osobně nemám nic proti mormonům. Mají v USA hezký stát a krásně mi zpívají pod okny docela obstojnou češtinou. Má okna vedou ke katolickému kostelu na Jungmanově náměstí. Myslím, že se usměvaví mormoni dopouštějí neslušnosti, když pro svou sektu agitují před katolickým kostelem. Stačí zajít o pár ulic dál.

Myslím, že od usměvavého Chabadu bude velmi neetické agitovat pro svou sektu ve Staronové synagoze. Stačí zajít o pár ulic dál, třeba do Pařížské č. 3.

Po mém vyjádření v novinách mi zavolal pan předseda PŽO, ing. Tomáš Jelínek. Řídila jsem, telefon jsem nezvedla. U benzínové pumpy jsem mu zavolala zpět. Usměvavý mladičkový předseda na mne, téměř padesátiletou ženu, začal řvát jako na malého fracka. Bylo to 30. července, v pátek, tedy v den, kdy si Židé na celém světě vzájemně přejí „šabat šalom“. Místo přání šabatu v míru mne na závěr hovoru pan předseda Jelínek doslovně poslal (laskavý čtenář promine) „do prdele“ a zavěsil. Napsala jsem mu SMS s tím, že jsem celkem smířlivý člověk, že však nepovažuji za politicky příliš vyspělé posílat své voliče tam, kam on poslal mne, a že čekám na omluvu. Dodnes jsem se nedočkala.

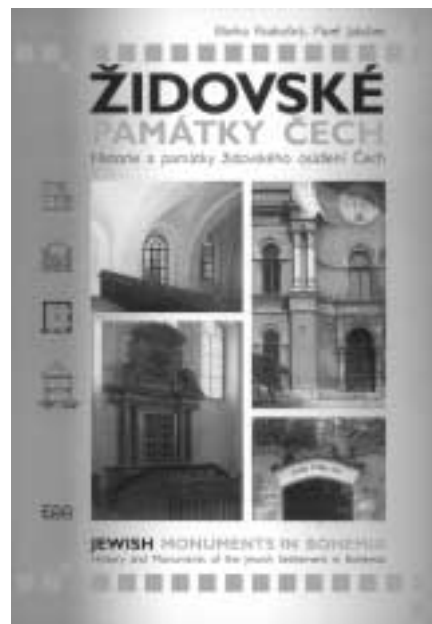
Proč asi usměvavý pan předseda podporuje Chabad? Proč dělá tak diletantské chyby? Proč od sebe odhání své voliče? Líbí se mi mnohé jeho kroky a rozhodně podporuji změny ve vedení PŽO i zrušení funkce Vrchního pražského rabína. Jsou však i věci, které se mi nelíbí. Že by jednu pseudo-diktatúrku nahradila nová diktatúrka? Nebo se pan předseda svému voliči omluví? Třeba by mohl začít judaismus studovat, rozšířit si své znalosti a tím prospět PŽO i sobě. K těm nejzákladnějším věcem patří přání „šalom“. Já panu předsedovi mír rozhodně přeji. Věřím, že v míru se dělají kroky uvážlivé a respekt vzbuzující. A stále čekám, celkem v míru, na páně předsedovu omluvu.

► Sylvie Wittmannová

ŽIDOVSKÉ PAMÁTKY ČECH

Více než rok jsme se na stránkách Maskila setkávali se seriálem „Na cestách“, v němž nás jeho autorka, Blanka Rozkošná, seznamovala s českými židovskými památkami. Náš seriál minulým číslem skončil. Pokud vás však památky zajímají, můžete se nyní v knihkupectví poohlédnout po knize „Židovské památky Čech“, jejíž autorkou je právě Blanka Rozkošná, společně s Pavlem Jakubcem.

Knihka zahrnuje všeobecný úvod o historii židovského osídlení u nás, slovníček pojmů, seznam významných osobností, vložena je mapa Čech s vyznačením

výskytu dochovaných synagog, hřbitovů, ghatt a památníků. Hlavní součástí však tvoří abecedně řazený seznam lokalit, doprovázený stovkami fotografií. Každé heslo obsahuje stručnou historii místní komunity, popis památek a jejich současného stavu a využití. Veškeré texty jsou v češtině a angličtině! Kniha má 480 stran, doporučená cena je 670,- Kč.

Doplňme ještě, že kniha vyšla v brněnském nakladatelství ERA group, které již dříve vydalo podobné publikace Židovské památky na Moravě a ve Slezsku a Židovské Brno, a které se chystá celou sérii završit publikací věnovanou pražským židovským památkám.

KORUNA KRÁĽOVSTVA

rabína Šlomo ben Jehudu ibn Gabirola

z hebrejského originálu Keter Malkhut, publikovanom v Gebete am Vorabende des Versöhnungstages, Buchdruckerei und Verlag des M. I. Landau, Prag 1854 do slovenčiny preložili Dov Goldstein a Mária Mičaninová, prebásnil Juraj Andričik. Knihu recenzovali doc. PhDr. Bedřich Nosek, CSc. z Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe a Jossi Steiner, rabín Košickej židovskej náboženskej obce.

Knihu vydala Knižná dielňa AVE Košice vo vydavateľstve Michala Vaška v Prešove v roku 2003.

Šlomo ben Jehuda ibn Gabirol (1022-1057), rabín, filozof a básnik, sa považuje za jedného z najvýznamnejších básnikov všetkých čias. Jeho sláva spočíva aj na hymnickej básni – podľa ibn Gabirolových slov chválospeve – známej pod hebrejským názvom Keter Malchut (po slov. Koruna kráľovstva). Ibn Gabirol v nej dokázal spojiť do nového celku učenie Tóry a kabaly s novoplatonizmom, vďaka čomu sa považuje za originálneho mysliteľa stredovekej židovskej filozofie. Znalci židovskej mystiky vedia, že Koruna (po hebr. Keter) a Kráľovstvo (po hebr. Malchut) sú mená dvoch

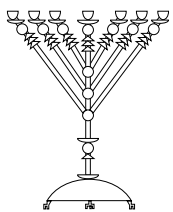
z desiatich sefir Stromu života – prvej a poslednej. Vzťahy medzi nimi Ibn Gabirol opisuje vo svojej básni.

I keď má celá báseň jednotný logický pôdorys, možno ju rozdeliť do troch častí. V prvej časti opisuje Ibn Gabirol Boha a jeho atribúty. Píšuc o jednote Boha, jeho večnosti, živote a moci si zároveň uvedomuje hranice ľudského rozmýšľania o Bohu: „Si jediný a nad tajomstvom Tvojej jednoty žasnú mudrci, pretože nevedia, čo je...“ V druhej časti básne, ktorá začína veršami „Kto bude vypovedať o Tvojej moci, o tom, že si na dve polovice rozdelil Zemeguľu, na súš a vodu?“ opisuje Ibn Gabirol vznik vesmíru. V jeho opisoch sa prelína aristotelovsko-ptolemajovská koncepcia vesmíru s kabalistickou. Tretia časť básne je mimori-

adne pôsobivá. Niekedy sa nazýva aj Spoved hriešnika. Začína sa veršom „Bože môj, zahanbený a zhnusený stojím pred Tebou, pretože viem: aká nesmierna je Tvoja veľkosť, taká nekonečne veľká je moja bieda a malosť.“ Je to emocionálnejšie najsilnejšia časť Ibn Gabirolovej Koruny kráľovstva a možno aj onen povestný Jakubov rebrík, ktorým svoju dušu priblížite k Bohu.

Storočia, ktoré nás delia od rabína Šlomo ben Jehudu ibn Gabirola, vôbec neubrali na pôsobivosti jeho Koruny kráľovstva. Skôr naopak, dávajú nám istotu, že ľudí spája to isté hľadanie a tá istá túžba po pochopení tajomstiev vzniku. Len málokto z nás však dokáže dať im básnickú podobu. Nenapodobiteľnú im dal rabín Šlomo ben Jehuda ibn Gabirol.

Koruna kráľovstva rabína Šlomo ben Gabirola

כֶּתֶר מַלְכוּת
לְרַבִּי שְׁלֹמֹה בֶּן גַּבִּירֹל

Motto
Nech moja modlitba bude užitočná človeku,
nech sa ňou naučí čestnosti a mravnej čistote.
Stručne v nej hovorím o zázrakoch živého Boha.
Dal som ju na začiatok svojich chválospevov a nazval
Koruna kráľovstva.

Zázračné sú Tvoje diela a moja duša to dobre vie.
Tebe patrí veľkosť i moc, krása, večnosť i nádhera.
Tebe patrí kráľovstvo. Prevyšuješ všetkých, si Najvyšší.
Tebe patrí bohatstvo a sláva.
Tebe patria horné i dolné stvorenia,
ktoré sa pomínú a Ty zostaneš naveky.
Tebe patrí moc, pred ktorej tajomstvom vädnu naše myšlienky,
pretože Ty si mocnejší než oni.
Tebe patrí miesto skrytej sily, tajomstvo a základ.
Tebe patrí meno, ktoré je záhadné pre múdrych a sila,
ktorá drží svet na ničom a umožňuje osvetliť všetko zahalené.
Tebe patrí milosť, ktorá pevne spočíva na stvoreniach,
i dobro, ktoré uchovávaš pre tých, ktorí Ťa v básni uctiejavajú.
Tebe patria tajomstvá, ktoré nevyjadri nijaká myšlienka,
ani nijaká reč, a život, ktorému nevládne záhuba,
a Tvoj vysoký trón, ktorý vyšší, než to najvyššie, a príbytok,
ktorý je skrytý vo výšinách.

Tebe patrí stvorenstvo, ktoré tieniš svojim svetlom,
v ktorom teraz žijeme a o ktorom sme povedali:
v Jeho tieni budeme žiť.

Tebe patria dva svety, medzi ktorými si ustanovil hranicu:
prvý pre činy, druhý pre odmenu.
Tvoja je odmena, ktorú si odložil pre spravodlivých.
Videl si, že je dobrá a ukryl si ju.

Si jeden, prvý z každého počtu a základ každej stavby.
Si jeden a nad tajomstvom Tvojej jednoty žasnú mudrci,
pretože nevedia, čo je.
Si jeden a z Tvojej jednoty nemožno nič vziať, ani k nej nič pridať.
Nič z nej nechýba a nič nie je navyše.
Si jeden, ale nie ako jednotka počtu a účtovania,
pretože sa Ťa netýka zväčšovanie, zmena, pomenovanie a označovanie.
Si jeden a vtesnať Ťa do hraníc a do zákona je nad môj rozum.
Preto som si povedal: Budem strážiť svoje cesty,
aby som nezhršil jazykom.
Si jeden, nad všetkými pokleskami a pádmi.
Nie ako človek, ktorý môže padnúť.
Si a nedosiahne Ťa to, čo môže ucho počuť a oko vidieť.
Neovládne Ťa nijaké Ako, Prečo, Odkiaľ.
Jestvuješ len sám pre seba, a nikto s Tebou.
Si a bol si skôr, než bol čas, si a sídliš bez miesta.
Si a Tvoje tajomstvo je skryté.
Kto doň môže preniknúť? Kto ho, prehlboké, môže nájsť?

KAŽDODENNÍ ANTISEMITISMUS

Evropou obchází strašidlo antisemitismu. Jde o staronovou hrozbu, která existuje již staletí. Její vlny se liší v intenzitě a ve formách. V současné době má svou globální a historickou stránku a své každodenní projevy. Ač obě jsou stranami stejné mince, je globální pohled na tuto problematiku spíše tématem velkých konferencí, státníků a spisovatelů, jako byla i nedávná berlínská konference o antisemitismu.[1] Tento problém je ale i tématem nesčetných publikací, které se zabývají minulými zločiny, zaměřenými na vyhlazení evropských Židů, na popírání práva Izraele na existenci, na „pravost“ Protokolů síónských mudrců aj.

Na druhé straně existuje každodenní antisemitismus, který se projevuje v každodenním chování lidí a ovlivňuje osobní mezilidské vztahy. Má dvě podoby. Jedna je nevinná, někdy jakoby nevinná, jako „hra na rasismus“. Druhá je záměrná, zlověstná. Z nevinného jevu mohou vyrůst nenávistné činy. I velké řeky vznikají z pramínků malých vod.

Žádný člověk se nerodí jako rasista. Tím spíše je nutné zastavit ničivé tendence dříve, než vznikne rasistická povodeň. Každodenní projevy rasismu mohou být i barbarské, jsou-li jejich nositelé vedeni cílevědomými vůdci či rasistickým učením, tzv. literáty a vymýváním mozků. Dokazují to sebevražedné rasové a teroristické útoky.

I děti mohly zpočátku jen nevinně štoupat své spolužáky a posmívat se „cizí rase“ a až později se mohly některé z nich nechat strhnout k činům z nerozumného, rasisticky motivovaného hrdinství, aniž by přesně věděly proč: ničení hrobů, přiložení polínka k hořící synagoze či kreslení hákových křížů. Desítky hřbitovů byly v Evropě poničeny dětmi. Tak zní policejní zprávy, které případy uzavírají tím, že aktéry byly právě děti.

Všední antisemitismus a každodenní zkušenosti

Zvykli jsme si jej často vnímat jako všední, více či méně nevinný antisemitismus, který jakoby patří ke každodennímu životu jako jakési samozřejmé prokletí za původ. Kvalitativní změny, které vyústily v rasové násilí, její militantní formy a masové zločiny, svět dostatečně poučily. Antisemitismus musí být společensky rezolutně odmítnut.

Existuje ovšem i osobně zaměřený, život bezprostředně neohrožující antisemitismus, který bývá často spojen s osobní závistí. Hlavní motiv je zde často jen stěží rozpoznatelný.

Nápis na obrázku „Jude raus“ nepochází z dob nacismu ani koncentráků. Byl po dlouhou dobu záměrně vystaven v osmdesátých letech minulého století na družstevním objektu budoucího sídliště jedné významné pražské vysoké školy. Záměr byl jasný. Členem družstva byl jediný, na koho se nápis mohl vztahovat. Jeho autoři věděli, že komunistická ideologie a antisemitismus se spolu snoubí. Nápis, vyvedený nesmazatelnými, čtvrt metru vysokými písmeny, byl jaksi „neadresně“ adresován právě onomu

jedinému družstevníkovi jiného původu než ostatní. Okolí to zřejmě nevadilo. Pod záminkou, že adresát je rasově „nežádoucí“, měl být vypuzen z družstva, z jakéhosi družstevně-arizátorského zájmu. Nápis byl výhrůžkou i prognózou. Vypuzení zafungovalo – nežádoucí pochopil a z družstva odešel sám, neboť hledat zastání u vysokých funkcionářů bylo směšně beznadějně. Rozdíl mezi uvedeným příkladem individuálního vypuzení jakoby z osobní zášti a nacistickou arizací je pouze ve formě.

Nové vlny rasismu narůstají. Rasová nenávist, která, jak jsme toho svědky, může končit i terorem, se stává zřetelným prvkem ve vědomí jednadvacátého století. Ale teror není terorem, jen když udeří v Americe.

A tak v obecném povědomí nadále přežívá rasový předsudek, že Cikáni kradou a Židé podvádějí. Nesčetné příklady z každodenního života jsou výmluvné: Celý svět prý řídí několik málo tajemných, velebohatých Židů z New Yorku, řekl nám nedávno jako náhodným hostům majitel jedné restaurace blízko německých hranic. Prostředí nasvědčovalo, že se restaurátér živí hlavně návštěvami z druhé strany Šumavy.

Jiným příkladem každodenního antisemitismu, tentokrát praktizovaného na úřadech, je tato zajímavá historka – stalo se opět za komunismu. Jeden občan požádal na ministerstvu národní obrany o vydání Osvědčení podle par. 255. Plukovník, pracující na příslušném odboru žádost přijal a pak k ní něco bez jakékoliv diskuse s žadatelem vlastnoručně připsal. Podal návštěvníkovi pero, aby jeho „dovětek“ na žádosti podepsal – zřejmě v domnění, že ten v důvěře vůči plukovníkově hodnosti, jeho slova bez přečtení podepíše. Žadatel si však dovětek přečetl, zrudl, položil pero, nepodepsal a rozhořčen odešel. Dovětek totiž zněl: „Podepsaný prohlašuje, že uvedené údaje v žádosti jsou vymyšlené, nepravdivé.“ Plukovník chtěl svérázným způsobem dokumentovat, že každý z rodu semitů je podvodník.

V soužití lidí zůstává člověk, byť minoritní či s odlišnými etnickými znaky, vždy člověkem, homo sapiens, pokud se nechová mocensky a zločinně jako šílenci Hitlerova rodu. V globálním světě ►

► nezbyvá než žít s ostatními v toleranci jako rovný s rovným. To je obecně platný imperativ. Germánský nadčlověk byl výplodem filozofie sobeckého primitivismu, který v globálním světě nemá místo. Nelze však popřít, že strhl široké masy. A možná zanechal stopu i pro budoucnost. Je bez diskuse, že výchova k toleranci v soužití různých etnik, ras, náboženství a barev pleti je jednou ze základních podmínek budoucí existence lidské společnosti.

Nelze bagatelizovat zneužívání či jiné projevy rasistických motivů a tendencí, vyplývající z ekonomické a jiné závisti. Ty reálně existují. Ostatně nedvojsmyslně to bylo řečeno i v letošním velikonočním poselství papeže „Urbi et orbi“.

Člověk se ale nenarodil automaticky tolerantním. Příroda nemůže dát lidem toleranci do vínku. Člověk, byť je homo sapiens, musí být k toleranci veden a vychováván, nemá-li ve světě vypuknout globální rasová konfrontace. Principy soužití národů, národností a etnik by měly být povinným, neformálně vyučovaným předmětem ve školách a v evropském společenství zvláště. Zatím se však ukázalo, že ani vzdělání, ba ani vysokoškolské, nezaručuje odolnost proti rasistickým tendencím. Někdo může být geniální matematik, ale přesto v otázkách tolerance a soužití může být ignorant.

Je lépe projevy rasismu, byť zdánlivě nevinné, ventilovat, odhalovat, a nikoliv je tutlat? Ovšemže ano. Veřejná obrana je přesvědčivější. Pštroší politika vůči rasistickým projevům je sotva řešením. Povzbuzuje spíše agresora než obět.

Jsme svědky rafinovaných forem zdůvodňování rasistických činů i mediálních interpretací rasového štvání, zejména ve spojitosti s původem a izraelsko-palestinským konfliktem, které mají čtenáře přesvědčit, že právě oběť je útočníkem. Připomíná to metody komunistických médií, která přesvědčovala, že za popravu Slánského si mohl on sám. Komunismus zmizel, ale rasismus zůstal. Deník Anny Frankové ukazuje světu, že ventilování rasismu je přesvědčivější než množství statistických údajů. Osobní rasistické útoky obvykle jen zastírají mocenské a ekonomické zájmy útočníka. Jako ve zmíněném případě bytového družstva.

Příklady z minulosti

Není divu, že staleté zkušenosti naučily židovské etnikum raději se ke svému původu veřejně nehlásit. Mnozí se mylně domnívali, že utajování původu je ochráně před antisemitskou averzí. Mýlili se. Jistěže nelze nikomu nic vytknout. Nikdo je lepší metodě neučil. Ale mýlili se, okolí to o nich stejně vědělo. Šířilo se to jako virus na internetu.

Ani vzdělání nemusí být ochranou. V životě pražských vysokých škol lze identifikovat ne jeden případ rasismu.

Ve Feuchtwangerově knize Židovka z Toleda měl španělský vládce tuto filozofii: nechat Židy žít, obchodovat a zbohatnout, aby je pak, až bude potřebovat peníze na válku, vyhnal a jejich majetky a peníze si přivlastnil. Nepotřeboval k tomu zákony. Byl to „úspěšný“ staronový arizátorský návod, jak získat majetek od bezbranné minority. I ruské pogromy a nacistická éra aplikovaly tuto metodu.

Z přemnoha příkladů každodenního projevu rasismu jsou zde letmo zaznamenány jen některé typické:

Zmíněný nápis „Jude raus“ jako soukromý „billboard“ v minulém režimu na průčelí domku univerzitního družstva zmizel až po roce a půl. Celou dobu nikomu nevadil.

„Víš, soudruhu, čím bys mohl být, kdybys nebyl Žid,“ prohodil jednou v polospánku stranický tajemník jako svéráznou pochvalu

inženýrovi, který na jeho žádost sepisoval historii výstavby Nových hutí K.G. na Ostravsku. A jistě to nebylo míněno rasisticky, spíše to byla jen proklamace platné komunistické ideologie.

„Radši zloděje než Žida,“ řekl své dceři jeden budoucí tchán, chudý domovník žijící ve sklepním bytě. Také on si myslel, že vším zlem na světě jsou vinni nositelé „nečistého původu“.

Vedoucí katedry jedné pražské vysoké školy, dělnický kádr, se netajil tím, že má „vlivný tajný kontakt“. Dělal co mohl, aby svému neárijskému podřízenému zametl návrh na profesuru pod koberec. Na příkaz, či z osobní rasové nenávisti, nebo primitivní závisti? Těžko rozsoudit. Nevyšlo mu to.

Rasová diskriminace našťestí neplatí v mezinárodních organizacích. To je významná optimistická stránka globalizace. Poznamenání původem se snad proto rádi prohlašují za Evropany.

Obrana

Existuje způsob, jak se rasové diskriminaci bránit? Či je lépe se asimilovat, emigrovat mezi své či jinam, nebo dokonce konvertovat? Dnes má každý svobodnou volbu. V demokratickém světě příslušník minority, je-li řádný občan, není občan druhořadý. Lépe řečeno, neměl by být. Je to v zájmu celé společnosti. Jistě by dnešní společnosti neprospělo, kdyby se jakékoliv etnikum jako celek vystěhovalo do tolerantnějšího prostředí. Netolerance by mohla podnítit novou vlnu emigrace.

Leč lze být současně Čechem a příslušníkem jiného etnika? Ovšemže lze. V globalizovaném světě jsou integrace a soužití možné a nutné.

Velcí myslitelé a umělci si nepotřebovali zajistit osobní strategickou obranu proti každodennímu rasismu: Einstein, Disraeli, Rubinstein, Menuhin, Streissandová, Spielberg či Kertész a mnozí jim podobní, to dělat nemuseli. Chránila je a chrání jejich genialita, o kterou společnost stojí. Duševní schopnost je tou nejsilnější zbraní v sebeobraně proti rasismu. Nemůže být však dána všem. Za nacismu a jiné státní a náboženské perzekuce však ani to neplatilo.

Ve střední a východní Evropě přetrvalo židovské etnikum, byť zdecimované, i po nacismu. Soužití podle zákona o rovnocennosti občanů je zodpovědností všech, i když státní moc a její vykonavatelé stojí v praxi přece jen někdy na jedné straně. Společnost musí sama poznat, že je nemoudré rozdělovat občany na rasově původní a druhořadé.

V demokracii se lze rasismu i antisemitismu bránit. Ale spíše mozem, nikoliv silou. Mozek, vědomosti a možnost pracovat na mezinárodním poli zůstává všem, domácím i minoritám, účinnou obranou. Rasistické a antisemitské útoky, většinou zaobalené do kulturního hávu, moderní demokracie přece jen těžko snáší. Publicita rasistických činů je proto silnou zbraní proti rasismu. Antisemitismus a rasismus jsou opakem globalizace a dříve či později bude zřejmě nutné je postavit mimo zákon.

Snad jednou budeme místo „jsem Čech a Evropan“ říkat „jsem Evropan a Čech“. I v Americe historie naučila občany různých etnik říkat „jsem Američan“. Globalizace sama o sobě bude, jak doufáme, nesporně dobrou obranou proti antisemitismu a rasismu.

► L. Végh
► Foto: archiv autora

Literatura

[1] Pojar M: Berlín. Evropa o svém antisemitismu. Roš Chodeš. Věstník ŽNO. Praha, červenec 2004, str. 3

VÍTE, KDO JSOU DRÚZOVÉ?

Izraelská společnost je daleko pestřejší, než by se mohlo nezasvěcenému turistovi zdát. Kromě Židů a muslimských Arabů zde žije dosti početná komunita Drúzů, kteří jsou integrální součástí izraelské občanské společnosti.

Drúzové, kteří se takto nazývají po Muhammadu al-Darazi, jednom z zakladatelů jejich náboženství, v současnosti žijí nejen na území Izraele, ale také v Libanonu a v Sýrii. Přes územní rozdělení je to právě jejich specifické náboženství, které funguje jako velmi silný jednotící prvek.

Tento náboženský systém není z historického hlediska příliš starý, neboť jej založil teprve v 10. st. o.l. šestý chalíf z rodu Fátimovců v Egyptě.

Jeho základem je víra v jediného, nedefinovatelného a neuchopitelného B-ha, který se lidem dává v průběhu historie poznat skrze své inkarnace, z nichž poslední byl výše zmíněný chalíf Chakim. Dalším typickým elementem je víra v reinkarnaci, tedy v převtělování duší po smrti a absolutní zákaz přijímání konvertitů (i z tohoto důvodu je drúzská teologie z velké části tajná). Pro ucelenější pohled na Izrael a na Drúzy nyní přinášíme rozhovor s panem Walidem Abu-Haya, druhým tajemníkem a kulturním attaché izraelského velvyslanectví v Praze.

Židovská pospolitost v Čechách si mnohdy neuvědomuje, že v Izraeli žijí také národnostní skupiny, které se liší nejen od většinové židovské populace, ale i od arabských občanů muslimského vyznání. Vy jste například Drúz a pracujete pro izraelskou diplomacii v zahraničí. Je pro Drúze obtížné stát se izraelským diplomatem?

Pokud správně chápu Vaši otázku, domníváte se asi, že pro mne může být těžké být izraelským diplomatem, z důvodu, že jsem Drúz. Odpovídám, že je to pro mne stejně těžké, jako pro každého jiného občana mé země, a to kvůli velké konkurenci, která

v tomto oboru panuje. Pro ilustraci – z více než 2 000 kandidátů na diplomatický kurs je jich přijato asi 20. Jako Drúz jsem neměl žádný problém splnit podmínky přijetí, protože jsem izraelským občanem v každém ohledu a má pozice je stejná jako u každého jiného adepta. Zkrátka – v tomto ohledu neexistuje vůbec žádná diskriminace kvůli náboženskému nebo národnostnímu původu a já mám svou práci velmi rád.

Jaké je postavení Drúzů v izraelské společnosti?

Se vznikem Státu Izrael v roce 1948 uzavřeli Drúzové se Židy, neboli se Státem Izrael, to, co se nazývá „Smlouva krve“, což znamená – úplné ztotožnění se s židovským státem a přání být jeho neoddelitelnou součástí. Smlouva krve znamená především, v teorii i v praxi, plnění povinné vojenské služby pro Drúze, stejně jako pro Židy, a plnění všech povinností, které stát svým občanům ukládá. Je nutné říci, že co se týče plnění povinností občana vůči státu, neexistuje mezi Drúzy a Židy žádný rozdíl. Jen k objasnění povinnosti vykonávání povinné vojenské služby – tato povinnost se vztahuje jen a pouze na Židy, Drúze a Čerkeze, a stejné je to u jejich občanských povinností a sdílení společného osudu. Ohledně práv – tady existují doposud rozdíly mezi Drúzy a Židy. Chtěl bych tady zdůraznit, že dle mého názoru se nejedná o úmyslný rasismus, ale o problémy, s nimiž se může menšina potýkat v každé demokratické zemi, a to z toho důvodu, že její politická síla je slabší než u ostatní populace.

Můžete stručně charakterizovat zvláštnosti drúzského etnika a jeho kulturní kořeny?

Hovoříme tady o národu, který žije tisíc let v náboženské a národnostní samostatnosti (od počátku založení náboženství Drúzů v 11. st.) uvnitř uzavřené společnosti, a to z mnoha důvodů. Především ale kvůli touze uchránit svou bezpečnost, své hodnoty a náboženství. O Drúzích toho nebylo napsáno mnoho, ale přesto v nich spousta sociologů, historiků a vědců, kteří se jimi zabývali, spatřuje jedinečný národ, který se liší od ostatních národů. Náboženství Drúzů vzniklo v Egyptě v 11. století, v době vlády Fatimovců, jako nové a samostatné náboženství, na kterém je nejvýraznější jeho nábožensko-politický základ

Věřící Drúzové nosí velmi specifické oblečení

jako paralela k elementu řecké filozofie. Základem náboženství Drúzů je víra v převtělování duší, oddělení duše od těla poté, co po smrti duše přechází do nového těla a začíná nový život na jiném místě a s jinou identitou, a takto to pokračuje až do konce věků. Dle tohoto principu my, lidé, pokračujeme v existenci a žijeme různé formy životů v průběhu historie, např. každý z nás může být v jednom převtělení chudák a v druhém boháč, v jednom převtělení krásný a moudrý a v druhém hlupák a ošklivý atd... Je nutné zdůraznit, že tento princip je platný pro všechny lidi, nejen pro Drúze, a přes obměny forem života, jak jsem vzpomněl dříve, pohlaví člověka a jeho náboženství zůstává zachováno. Co se týče kultury, je kultura Drúzů dosti podobná kultuře národů středního Východu, a to proto, že Drúzové byli vždy na tomto území a jejich mateřským jazykem je hovorová arabština a její různé dialekty.

Běžný turista v Izraeli často ani nepostřehne, že potkává také Drúze. Jak žijí Drúzové v Izraeli a co byste považoval za pro ně typické?

Drúzové žijí v Izraeli převážně ve vesnicích ve dvou oblastech – v horní Galileji a na Karmelu. Ten, kdo navštíví drúzskou vesnici, snadno rozpozná, že se nachází v drúzské společnosti. Co se mne týče, je zřejmé, že nemám na čele napsáno, že jsem Drúz a také nejsem příliš věřící, a proto není jednoduché rozeznat, že jsem Drúz. Věřící Drúzové nosí ▶

► velmi specifické a výjimečné oblečení. Opravdu je velmi těžké rozeznat, že jsem Drúz, pokud to já sám neřeknu.

Na velvyslanectví státu Izrael pracujete ve funkci kulturního Attaché. Máte možnost přiblížit českému občanovi také kulturní bohatství Drúzů? Nebo je to část prezentace kultury celého Izraele?

Dovolte mi nejprve, abych Vás opravil. Na velvyslanectví nepracuji pouze na pozici kulturního attaché, ale jsem i tajemníkem velvyslance, charge d'affairs a mluvčí velvyslanectví, a také kulturní attaché. Co se týče Vaší otázky, jistě víte, že Stát Izrael, obecně, je domovem různých skupin a lidí, převážně Židů, kteří přišli z rozličných kultur na celém světě. Jinak řečeno – je to multikulturní stát. Ale vedle toho dokázal Stát Izrael za 56 let své existence vytvořit jedinečnou kulturu, která propojuje většinu kultur v něm zastoupených, a také kulturu Drúzů. A já, který jsem také kulturním attaché velvyslanectví, se snažím představit to nejlepší z izraelské kultury z různých oblastí a podat vhodnou prezentaci jejich různých částí dle reálných

možností. K mé velké lítosti doposud nebyla iniciativa prezentovat kulturu Drúzů, ale bych tomu velmi rád a v budoucnosti se budu snažit, aby i toto bylo realizováno.

Co byste doporučil českému turistovi při návštěvě Izraele, pokud by se chtěl seznámit i s drúzskými obyvateli a jejich kulturou?

Je mi známo, že pro oficiální návštěvy, které přijíždějí do Izraele na více dní, jako např. členové parlamentu, ministři a obchodníci, je z izraelské strany připraven program při kterém navštíví i několik drúzských památek a setkají se s kulturou a životním stylem Drúzů. I běžným turistům samozřejmě doporučuji, aby navštívili drúzské vesnice a jejich svaté a kulturní památky, protože to opravdu může být jedinečný zážitek. Např. návštěva u hrobu proroka Jitro vedle Tiberias nebo v turistických místech v drúzských vesnicích na Karmelu a v Galileji můžou být také „atrakcí“.

Navštěvujete občas české židovské obce. Máte nějaký postřeh, který byste rád sdělil našim čtenářům?

Vždy, když navštívím židovské památky v Praze nebo mimo Prahu, ať už je to soukromá návštěva nebo při oficiální příležitosti, jsem znovu pohnut a cítím hluboké ztotožnění s tím místem a s lidmi z židovské obce. Historie a kultura Židů je mi hodně blízká a velmi se o judaismus a židovské komunity zajímám. Cítím, že mám s judaismem a Židy samotnými mnoho společného.

Jaké jsou Vaše nejbližší pracovní plány? Chystáte nějaké kulturní akce?

Neustále se staráme o různé kulturní akce, to je také má práce na velvyslanectví. Před nedávnem jsme byli spoluorganizátory vystoupení taneční skupiny „Bat Ševa“ v rámci festivalu „Tanec Praha 2004“ a izraelského loutkového souboru. V srpnu přivezeme do Čech osm studentských izraelských filmů, které bude možné vidět na festivalu „Fresh Films“ v Karlových Varech. Více informací o chystaných pořadech najdete na našich internetových stránkách, www.prague.mfa.gov.il, nebo se můžete informovat telefonicky přímo na velvyslanectví.

► Ptala se Markéta Slámová

► Ilustrační foto: www.loretonh.nsw.edu.au

O CO JDE V KONFLIKTECH MEZI PALESTINCI?

Na první pohled by se mohlo zdát, že nepokoje v oblasti Gazy (a v posledních dnech také v Předjordánsku) mají dva hlavní důvody. Mladí radikálové obviňují vedoucí palestinské správy především z korupce. Jejich druhý argument je, že vůdcové se spolčují s Izraelci a vydávají jim členy tzv. „hnutí odporu“. Z tohoto hlediska jsou vedoucí palestinské správy opravdu v pasti: pohlížejí-li nečinně na činnost teroristů, Izrael je obviněn z porušení závazků, přijatých v rámci palestinsko-izraelských dohod; jestli však proti teroristům zasáhnou, jejich vlastní lidé v nich budou spatřovat kolaboranty. Je otázka, zda mají dostatek politické moudrosti, která je potřebná k překlenutí těchto rozporů.

Ve skutečnosti ovšem stále otevřenější kritika palestinského vedení má hlubší příčiny. Palestinské vedení nebylo s to splnit velmi dalekosáhlá mírová očekávání, která ovládla převážnou část palestinské společnosti začátkem 90. let, v době palestinsko-izraelské dohody z Oslo. Palestinští vůdcové z neúspěchu obviňují Izrael – zrovna tak, jako izraelští vedoucí představitelé Palestince – ale i když mladí palestínští radikálové jsou stejně, ba snad ještě více proti-izraelsky založeni, přece zejména v poslední době poukazují na spojitost mezi korupcí v palestinské správě a mezi její politickou nemožností a bezvýsledností. Proto opakující se požadavek radikálů je uskutečnění reformy v palestinské správě – k čemuž Jásir Arafat přistupuje jenom velmi váhavě, přistupuje-li k němu vůbec.

Osobní zodpovědnost Jásira Arafata kritici většinou pouze naznačují. Jen v nejrůznějších případech útočí na Arafata osobně, jak to

udělal bývalý ministr pro vnitřní bezpečnost Muhammad Dahlan (i ten svá slova pod dojmem hrozeb Arafatových stoupenců záhy odvolal). Ale i z kritických hlasů všeobecného rázu je zřejmé, že jsou namířeny přímo proti Arafatovi. Někteří mimopalestinští arabští publicisté jdou dále. Novinářka Huda el-Husejní v listě „Al Šark al-Ausat“, vycházejícím v Londýně například Arafata přirovnala k Marii Antoinettě, „ačkoli v žádném ohledu jí není podoben“: tak jako Marie Antoinette řekla, „když nemají chleba, ať jedí koláče“, Arafat se podivil: „Jakápak krize?“, když v Chan Júnisu demonstranti zapálili úřady palestinské správy. Někteří arabští komentátoři přirovnávají Arafatovo vedení k palestinskému vedení z roku 1948, které svou krátkozrakou politikou způsobilo ztrátu Palestiny.

Názory se různí v otázce, zda případné vítězství rebelantů a převzetí moci jimi povede k radikalizaci palestinského národního hnutí. Je totiž možné, že zrovna nynější rebelanti se ukáží pragmatičtějšími. Tento názor zastává například komentátor izraelského deníku Haaretz, Zvi Bar'el. Napsal, že při pohledu na palestinské kvašení může Izrael zůstat nečinným, může vyčkat do prezidentských voleb v USA, může se dále hádat s Evropskou unií, může do nekonečna opakovat, že „s Palestinci není a nikdy nebude o čem jednat“ – „avšak může také k Palestincům promluvit, předložit jim politické návrhy, které mohou předznamenat palestinskou budoucnost, může s nimi rozmlouvat novým hlasem, jenž bude vhodnou ozvěnou nynějších palestinských debat“.

► Yehuda Lahav, Tel-Aviv

PROGRAM EVROPSKÉHO DNE ŽIDOVSKÉ KULTURY - 5. 9. 2004

ŽO v Praze

Program v Jubilejní synagoze zahájí průvodci, kteří zájmem provedou synagogou. V tento den bude v synagoze zahájena výstava „Zmizelí sousedé“, dnes již známým projektem autorky Marty Vančurové, kterého se zúčastnili žáci a studenti několika základních a středních škol. V následující panelové diskusi budou veřejnosti představeni ti, kteří i přes osobní ohrožení v době 2. světové války pomáhali pronásledovaným Židům. Mezi hosty a diskutujícími bude i Mordechaj Paldiel z památníku Jad Va-šem a izraelský velvyslanec v ČR Arthur Avnon.

ŽO v Děčíně

Kopie obrazů Isidora Kaufmanna – stálá výstava.

Jeruzalém z ptáčích perspektivy – fotografie – stálá výstava.

Historie židovského sportu v Československu – od 28. 6. do 22. 12. 2004.

Nalezené tváře – od 8. 9. pravděpodobně do konce listopadu (upřesnění PŽM).

Útulek v Děčíně – dětské výtvarné práce – od 14. 9. do 30. 9. 2004.

ŽO v Olomouci

Od 13.00 budou prostory ŽO v Olomouci otevřeny veřejnosti; 15.00 přednáška na téma Šabat, 17.00 přednáška na téma židovský kalendář.

ŽO v Brně

Synagoga – prohlídka s průvodcem 10.00–11.00, 17.00–18.00.

Hřbitov – prohlídka s průvodcem 10.00–11.00, 14.00–15.00.

Knihovna – promítání videa ze SpŠ v Třebíči „Výuka o holocaustu na ZŠ“ a předpremiéra filmu „Izrael tančí“ (režie Marie Kučerová) 14.00–17.00.

Koncert v synagoze – hraje a zpívá Ha chucpa 18.00.

Kino Art: Matěj Mináč – Síla lidskosti 18.00, Obchod na Korze 20.00.

DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ v židovských památkách v okolí Brna: Ivančice – hřbitov (10–12 a 15–17 hodin), Rousínov – hřbitov + synagoga, Břeclav – synagoga (vstup zdarma) + hřbitov otevřen jako v běžných otv. hodinách, Mikulov – synagoga (vstup zdarma), Boskovice – synagoga (vstup zdarma), Třebíč – Zadní synagoga (vstup zdarma).

ŽO Plzeň

Velká synagoga, Sady Pětatřicátníků 11, 301 24 Plzeň – výstava „Martin Martinček – Moj Liptov“.

Stará synagoga + památník obětem holocaustu „Zahrada vzpomínek“, vnitroblok Smetanovy sady 5, 301 37 Plzeň – výstava „Tady žili Židé“.

ŽO Karlovy Vary

5. 9. v 10 hod. začíná v obřadním sále židovského hřbitova v Drahovicích koncert skupiny Marion (židovské písně), jenž zahájí výstavu připomínající židovské osídlení našeho regionu.

6.–9. 9. bude každý den od 9 do 17 hod. otevřena pro veřejnost synagoga v Bezručově ul. č. 8 a židovský hřbitov v Drahovicích s výstavou připomínající židovské osídlení našeho regionu.

6. 9. od 17 hod. začíná v obřadním sálu židovského hřbitova v Drahovicích přednáška PhDr. Stanislava Burachoviče na téma „Židé v Karlových Varech“.

8. 9. od 10 do 18 hod. prohlídka židovského hřbitova v Hroznětíně s programem pro děti.

9. 9. 2004 od 17 hod. začíná v kině Drahomíra přednáška Orientalisty Dr. Miloše Pojara na téma „Problémy současné izraelské společnosti“.

Vstup na všechny akce je volný, vstupné je dobrovolné.

ŽO Teplice

Setkání s izraelským velvyslancem v ČR Arturem Avnonem a Dny židovské kuchyně v Hotelu Prince De Ligne od 6. 9. do 10. 9. 2004.

Hadasa – Tábor

5. 9. v 15.00 koncert Mišpacha v malém sále Jihočeské univerzity; v restauraci v Heršlově ulici bude připraven den židovské kuchyně.

Návštěvníkům zmíněných akcí bude k dispozici právě vydaná informační tiskovina o historii židovské komunity v Táboře.

Občanské sdružení BAŠEVI

– Jičín – 5. 9.

9.00–14.30 prohlídka židovského hřbitova s odborným výkladem Mgr. Terezie Dubinové o nápisích na náhrobcích a židovské tradici pohřbívání.

9.00–15.00 prohlídka interiéru jičínské synagogy, která prochází rekonstrukcí.

13.00 prezentace knihy Židovské památky Čech, spojená s přednáškou autorů Mgr. Blanky Rozkošné a Mgr. Pavla Jakubce v jičínské synagoze.

15.30 koncert klezmer skupiny Létající rabín před jičínskou synagogou.

17.30 film Lost Luggage aneb Kufry pana Silberschmidta v Biografu Český Ráj.

Kino Světozor

7. 9. se bude v rámci Evropského dne promítat film Pianista režiséra Romana Polanského.

Bio Illusion

5. 9. se bude v rámci Evropského dne promítat film Spalovač mrtvol režiséra Juraje Herze.

Všem, kteří se svým programem účastní letošního ročníku Evropského dne židovské kultury, srdečně děkuje Peter Györi.

SOCHNUT OZNAMUJE

• V srpnu a v září budou úřední hodiny každý den od 11 do 14, v jiné době je možné nechávat zprávy na 224 810 118 (záznamník).

• Hledáme učitele hebrejštiny pro následující školní rok do Prahy, Ostravy a Brna. Prosíme o zaslání životopisu na: sochnut@volny.cz.

• Dále hledáme energického kolegu či kolegyni na poloviční úvazek na pomoc s činností Židovské agentury. Bližší informace 224 810 099, 602 703 653 nebo záznamník 224 810 118.

Zoša Vyoralová

Židovská obec Brno

Tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno

Tel.: 545 244 710, Fax: 545 213 803

E-mail: zob@zob.cz, web: www.zob.cz

Pátek 27. 8. v 18 hodin – oslava druhého výročí KVC RF (přátelské setkání s občerstvením v knihovně ŽOB).

HAKOACH

Vážení přátelé,
dovolujeme si Vás i Vaše rodinné příslušníky pozvat na jubilejní 10. sportovní hry HAKOACH, které se uskuteční ve dnech 10.–12. září. 2004, tentokrát pod laskavou patronací ŽO Teplice. Na programu bude turistika, volejbal, squash, bowling, plavání, tenis a stolní tenis. Chybět nebude ani slavnostní společenský večer s tancem a malé překvapení. Sraz účastníků mezi 16. až 18. hodinou v hotelu Panorama v Teplicích.

Příhlášky prosíme zasílat na naši mailovou adresu: hakoach@email.cz. S případnými dotazy se obraťte na členy výboru: Petr Wellemín – 602 316 943, Zuzana Artnerová – 606 111 388, Karin Kraus – 777 867 515 nebo Zoša Vyoralová 602 703 653.

S pozdravem,
Petr Wellemín, předseda Hakoach

Program

pátek: od 16 hod. příjezd účastníků a ubytování v hotelu Panorama, 19.00 Kabalat šabat na ŽO Teplice (P. Györi) a v klubovně teplické ŽO společná večeře.

sobota:

9.00 slavnostní zahájení na volejbalových kurtech;

9.30 zahájení volejbalového turnaje družstev, zahájení turnaje ve squashi, turistická vycházka do okolí lázní Teplice;

16.00 plavání, bowling, tenis;

20.00 slavnostní společenský večer s tancem, večeri a vyhlášením vítězů ukončených disciplín v sále hotelu Panorama.

neděle:

9.00 stolní tenis, tenis – pokračování turnaje;

13.00 zakončení her a předání diplomů za tenis a ping-pong;

14.00 přátelské utkání ve volejbalu s družstvem Teplic.

BEJT PRAHA

ROŠ HAŠANA & JOM KIPUR

ve Španělské synagoze, Dušní ulice 12
v jazyce českém, anglickém, a hebrejském

Večer Roš Hašana středa 15. září

Bohoslužba v 18.30 hod.
Večeře – po skončení bohoslužby
(příbl. 19.30 hod.)
další informace na 222 310 199 nebo
office@bejt-praha.cz
Lístky musí být rezervovány
do konce srpna

Roš Hašana – čtvrtek 16. září

Ranní bohoslužba – šacharit v 10 hodin
Odpolední bohoslužba – mincha
v 17 hodin
Tašlich v 18 hodin
Večerní bohoslužba – maariv v 19 hodin

Roš Hašana – pátek 14. září

Ranní bohoslužba – šacharit v 10 hodin

Šabat šuva – pátek 17. září

Kabalat šabat v 19 hodin

Jom Kipur – pátek 24. září

Kol Nidre v 18:30 hod.

Jom Kipur – sobota 25. září

Ranní bohoslužba – šacharit v 10 hodin
Odpolední bohoslužba – mincha
v 17 hodin
Neila v 18:30
Havdala – šofar v 19:47

Děkuji vedení Židovské obce Brno, zvláště Ing. Weberovi a dr. Bauerovi, za vyslání odborníků pod vedením pana Petra Špunara do Krnova, kde na židovském hřbitově dne 15. července 2004 usadili desítku těžkých haskalových náhrobků.

Zleva doprava Petr Špunar, Jiří Špunar, Volodymyr Pomyan, židovský hřbitov v Krnově, ul. V Osadě (na úpatí Předního civilinského kopce), čtvrtek 15. července 2004.

Židovský hřbitov v Krnově byl založen roku 1874, koncem 80. let 20. století Židovská obec Ostrava rozhodla o jeho likvidaci. K té naštěstí nedošlo, avšak část hřbitova byla prodána zahrádkářům a mnoho náhrobních kamenů rozkradeno, většina ostatních povalena. Dnes se na hřbitově nachází 455 náhrobků. O areál se starají členové občanského sdružení Krnovská synagoga ve spolupráci s Ing. Arch. Klenovským z Matany, a.s.

Pavel Kuča

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v elektronické podobě na www.maskil.cz
b) v tištěné podobě za cenu poštovního a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, telefon/fax: 222 251 641, e-mail: maskil@maskil.cz (to je důležité zejména pokud platíte bankovním převodem, neboť v tomto případě se jinak nedozvíme adresu, na niž máme Maskil zasílat); výše poštovního a balného je **v ČR minimálně 250,- Kč ročně;** uvedený obnos nám laskavě zašlete **složenkou nebo na bankovní účet číslo 86-8964110227/0100** u Komerční banky, variabilní symbol je 8888888888 (10x8)

Tištěnou verzi časopisu je rovněž možné si vyzvednout osobně přímo v Bejt Simcha.

Malé povšimnutí, aneb: zasmějte se se mnou!

V 6. čísle Obecních novin stojí pod fotografií předsedy ŽOP T. Jelínka s r. Barashem před Zdí nářků v Jeruzalemě popis obrázku „V kotli“. Naši velcí „judaisté“ na obci si možná pleťou nejsvětější místo judaismu, Kotel ha-maaravi, s televizním Kotletem Michaely Jílkové. Tento půvab nechtěného považují za vtip měsíce a tak se o něj chci podělit s čtenáři Maskilu.

Michaela Vidláková

ŽIVOTOPIS A ŽIVOTNÍ PROŽITKY

před válkou, během války, jakož i po válce až do revoluce v roce 1989

Část 11.

Vzpomínky člena a kantora Židovské obce v Teplicích, pana Chaima Kleina (1919–2004)

Sepisování protokolu zase nebralo konce, samé podrobnosti, otázky a odpovědi. Nakonec jsem se ho zeptal, proč mne nechávají v tmavé cele. Dělal, jako, že o tom neví. Po podpisu protokolu jsem byl zase odveden na celu a za pár minut se rozsvítila žárovka.

Dokud jsem byl u výslechu, tak jsem se ještě nějak držel, ale jakmile jsem byl zase na cele, síly mne opustily a byl jsem nepředstavitelně zdeptán. Asi za půl hodiny přinesli oběd. Zase jsem se snažil vši silou jíst a snědl jsem celý obsah misky. Sotva jsem to dojedl, už jsem byl znovu zaveden k výslechu. V kanceláři už byli dva. Otázky se na mě sypaly jedna za druhou a zase mně byly vyčítány všechny moje hříchy a patřičně zdůrazněno, co mne za to čeká.

Nevím už jak dlouho trval tento výslech, ale mluvili velmi dlouho a samé výhrůžky, že to prý u mne může být kvalifikováno jako velezrada, za což může být uložen velmi vysoký trest. Nakonec se mne ptali, co bych dělal, kdyby mě pustili a odeslali zase k rotě. Co budu dělat zase doma, po odchodu z PTP, jestli půjdu zase pracovat na velvyslanectví. Odpověděl jsem, že jestli mě vezmou, tak zase půjdu, protože jsem dosud stále ještě jejich zaměstnancem.

Konečně začal sepsávat protokol. Byl jsem už tak vyčerpán a zničen, že jsem si už toužebně přál co nejrychlejší ukončení a podpis protokolu a byl bych v té chvíli už podepsal i ortel smrti. Po tomto dlouhém výslechu a strašně dlouhém zapisování do protokolu všech otázek a odpovědí a po mém podpisu, jsem byl vrácen na celu. Usilovně jsem přemýšlel, co asi sledují těmi všemi otázkami a jestli mě chtějí poslat zpět k rotě, nebo mě dají hned k soudu.

Tu noc mě už nebudili, ale nevím zda proto, že jsem spal celou noc dle předpisu na zádech s rukama na dece, nebo zda bachaři dostali rozkaz mne nechat spát. Ráno, hned brzy po snídani, mě zase vedli k výslechu, zase u toho byli ti dva. Výslech tentokrát nebyl příliš dlouhý. Jen se mě zeptali, zda to, co jsem říkal, že kdybych upozoroval, že někdo na vyslanectví dělá něco proti naší republice, že bych se tomu všemožně snažil zabránit a také to, že až budu propuštěn z vojenské služby PTP, budu zase pracovat na vyslanectví, míním vážně a zda slibuji, že to skutečně dodržím. Řekl jsem, že to, co jsem říkal, myslím samozřejmě vážně. Načež zase sepsali krátký protokol a po podpisu mně řekli, že ještě dnes dopoledne budu odvezen zase k mé rotě.

Byl jsem odvezen do cely a za krátko mně přinesli moje šaty a všechny věci a přikázali, abych se rychle oblékl. Potom mně zase zavázali oči šátkem a posadili do auta. Asi za 15 až 20 minut jízdy mi oči rozvázali. V autě byl jen šofér a ten jeden, kterého jsem viděl na vyslanectví jako číšníka. Po nedlouhé jízdě se mně najednou udělalo špatně, auto zastavilo a já jsem hrozně zvracel a nemohl jsem vstát. Byl jsem jako

ochromený na celém těle. Ležel jsem asi hodinu na okraji silnice, než jsem byl schopen další jízdy. Odvezli mně do Brna k nádraží a k rotě jsem už odjel sám bez doprovodu.

Velitel už byl informován o tom, že mne zadržela bezpečnost a že jsem na tu zmeškanou dobu omluven. Moji kamarádi však na mně poznali, že jsem poněkud pohubl a že tak dlouhé protažení dovolené určitě není mým zvykem a není bez důvodu. Moji nejbližší dva kamarádi, Slávek Syrový a Mirek Lavička, se velice snažili ode mne dozvědět důvod mého zmeškání. Věděli totiž, že kdybych mezitím onemocněl, tak bych jim určitě napsal, nebo nějak podal zprávu. Já jsem jim však odpověděl, že je prosím, aby se mne nevyptávali, protože jim v žádném případě nemohu odpovědět. A tak už se mě na nic neptali a naopak se mně snažili, jako moji opravdoví dobří přátelé, všemožně pomáhat, abych zase získal dobrou náladu jako dřív a nemyslel na starosti. Mirek často dostával z domova nějaké dobroty a vždy mě nutil, abych si vzal ty nejlepší kousky.

V rotě byl jeden důstojník, jmenoval se poručík Chvála, každý o něm věděl, že je to estébák, ale kupodivu to byl takový věčně usměvavý, docela příjemný člověk. Několikrát se vyptával mých kamarádů, jestli vědí proč jsem se nevrátil včas z dovolené. Jednou mě, jakoby náhodou, zastavil na dvoře a zeptal se mě, jestli neuvažuji o tom, že bych požádal o propuštění do civilu. Řekl jsem mu, že nevím, proč by měli mě propustit dřív než všechny ostatní a že v žádném případě nic nebudu žádat.

Byl srpen 1953, a pracovní tábory PTP byly rozpouštěny až v květnu 1954. Mezi tím se moje manželka s dcerou odstěhovala z Prahy do Teplic k rodičům. Od bezpečnosti jsem měl příkaz, že po propuštění z PTP se mám u nich hlásit v Praze. Vystoupil jsem proto v Praze a přihlásil se. Řekli mi, že jestli nechci mít nepříjemnosti s obviněním proti mně, mám ihned jít na Izraelské vyslanectví a hlásit se do práce. Šel jsem na vyslanectví ve Voršilské ulici, řekl jsem, že jsem byl propuštěn z pracovního tábora. Nevím už, jak se jmenoval úředník vyslanectví, s kterým jsem mluvil. Vím jen, že to nebyl žádný hlupák. Srdečně mě přivítal a dlouze jsme se na sebe dívali a oba jsme mlčeli. Báł jsem se totiž vše vyprávět, co kdyby mě zavřeli a mučením mne přinutili přiznat se, že jsem to vše vyprávěl. Ale mlčení bylo dost výmluvné.

Potom mně řekl: „Milý kamaráde, je nám líto, ale tu vaši práci, co jste u nás dělal v bulletinu (Zpravodaj Izraele) už neprovádíme a jinou práci u nás pro vás nemáme. My vám dáme razítko do občanského průkazu o ukončení pracovního poměru u nás.“ Dostal jsem razítko do legitimace a šel jsem s tím na bezpečnost. Samozřejmě velké zklamání a vyptávání, s kým a jak jsem na vyslanectví mluvil, a zda jsem se něčím neprozradil. ➤

Příslušníci PTP v roce 1953, kdy u útvaru PTP sloužil i Chaim Klein

► Dojel jsem domů do Teplic. Měl jsem po službě u PTP velké zdravotní potíže a musel jsem se léčit na průdušky a také na nervy. Jednoho rána zazvonil u našeho domu jeden policajt a řekl mně, že se mám dostavit odpoledne ve 14 hodin na nádraží ke vchodu, že mě tam budou čekat nějací soudruzi a že je to příkaz a je to moc nutné. Jakou jsem měl z toho radost, si může každý představit. Šel jsem tam a za pár minut přijelo auto a vystoupili z něho dva civilisté. Přišli ke mně a zeptali se: „Pan Klein?“ „Ano, co si přejete?“ Oni se představili, že jsou z bezpečnosti a hned řekli následující: „Nemyslete si pane Klein, že tím, že vás nevzali zpět na vyslanectví, je vše skončeno a vaše dřívější činnost a provinění je odpuštěno. Žádáme vás, abyste s námi spolupracoval. Žádáme, abyste napsal seznam všech lidí, které v Teplicích znáte a ten seznam přinesl do jednoho týdne.“ Byl jsem strašlivě rozčilen a celý jsem se trásl. Začal jsem zvýšeným hlasem a řekl jsem jim: „Já se léčím na nervy, tady máte průkaz nemoci a aby vám bylo jasno, já nejsem žádný fízl a nikdy nebudu! Můžete mne třeba zavřít, nebo zastřelit, je mi to jedno!“ Z nádraží vycházelo zrovna dost lidí a slyšeli to. Oni místo odpovědi hned sedli do auta a ujeli. Od té doby jsem měl klid a už se více neobjevil.

Krátce na to, asi za týden, jsem si našel zaměstnání – jako pomocný dělník ve skladě železa ve Mstišově u Teplic. Práce byla sice nepřilíš těžká, ale dosti špinavá, jednalo se o třídění starých a nakonzervovaných fitinek a součástek k topným a stavebním trubkám. Můj plat byl velmi malý – jen 920,- Kč měsíčně. Snažil jsem se však pracovat dobře a za další měsíc jsem byl jmenován skladníkem s platem 1.150,- Kč. Zanedlouho jsem byl už vedoucím skladu a potom tzv. sortimentářem, vždy s úměrným – ne velkým – zvýšením platu. A po delimitaci podniku KZMH do n. p. Ferona jsem byl jmenován vedoucím odbytového střediska. V tomto podniku, který se později přestěhoval do Mostu a potom do Chomutova, jsem pracoval až do svého odchodu do starobního důchodu, v roce 1979. Mohu říci, že v tomto podniku jsem pracoval spokojeně a s ochotou, protože moje práce byla velmi dobře ceněná. Poslední asi tři roky jsem měl k dispozici osobní auto, tzv. šestsettojku i s řidičem, což bylo tehdy jedno z nejlepších osobních vozidel a velmi často jsem jezdil navštěvovat a jednat se všemi našimi dodavatelskými firmami v Čechách i na Slovensku.

Asi by bylo správné vyprávět, jakým způsobem jsem získal střední vzdělání, které bylo minimálně nutné k vykonávání mé funkce vedoucího odbytového střediska. Jednou, už si nepamatuji datum, přijela kontrola z Ministerstva hutí z Prahy a kontrolovala předepsané ukončené školní vzdělání u osob vykonávajících některé vedoucí funkce. V mém případě samozřejmě zjistili, že mám ukončených všehovšudy 6 tříd základní školy. Moje talmudicko-náboženské studie by mně samozřejmě nebyly nic platné a proto jsem to ani nenahlásil. Bylo nařízeno, že všechny osoby nemající předepsané vzdělání, musí přejít na jiné, nižší funkce. Podnik si to ale nemohl a nechtěl dovolit. Bylo proto na základě dohody s ministerstvem rozhodnuto, že bude vytvořen tzv. Mistrovský rychlokurs, asi na 6 měsíců. Osoby, kterých se to týká (bylo nás pět), budou dvakrát týdně dojíždět do Prahy na ministerstvo na studium určených předmětů. To se však velmi brzy ukázalo jako neproveditelné a proto bylo rozhodnuto, že z Prahy přijede jeden

instruktor dvakrát týdně do Mostu a dva instruktoři z našeho podniku, kteří měli vysokou školu, nás budou vyučovat přímo v podniku a to fyziku, chemii a matematiku. Pražský instruktor bude vyučovat předměty výroba železa a oceli, všeobecná kovovýroba a předmět práce s lidmi. Zkoušky z probraných předmětů probíhaly každých 14 dnů a byly dost náročné, ale přesto jen jeden z nás rezignoval po prvním měsíci. Všichni ostatní jsme vydrželi až do závěrečných zkoušek, které provedli dva zástupci z ministerstva a dva naši podnikoví instruktoři.

Musím při té příležitosti prozradit na našeho ředitele zajímavou maličkost. On totiž věděl předem, které otázky budou položeny každému z nás, měl to napsáno od zkušební komise na papíře. Ředitel mě zavola k sobě den před zkouškami a prozradil mi, jaké otázky mně budou položeny tak, abych měl čas se to dobře naučit. Samozřejmě jsem potom při zkouškách byl úplný fenomén a dopadly pro mne s vyznamenáním. Ale i ostatní uzavřeli zkoušky dobře. A tak jsme všichni mohli pokračovat v práci jako dosud a získali jsme uznané středoškolské vzdělání.

Celou dobu, během svého zaměstnání, jsem nepocitoval nějakou diskriminaci, ale jelikož jsem byl v roce 1969 místopředsedou Židovské náboženské obce v Teplicích a v roce 1974 – po úmrtí předsedy ŽNO, pana Bedřicha Šimka – jsem byl zvolen předsedou, byl jsem zároveň v roce 1976 vybrán za člena rady Federace ŽNO v Praze. Asi

po dvou měsících jsem dostal od RŽNO v Praze oznámení, že místo mne byl určen jako zástupce ŽNO v Teplicích pan Karel Rubeš. Byl to sice můj dobrý kamarád, ale nikdy se žádných židovských akcí nezúčastňoval. Platil sice roční příspěvky, ale nikdy do synagogy nechodil a byl úplně asimilován. Bylo nám to všem velmi divné, ale bylo mi trapné se v Praze ptát, proč jsem byl odvolán z této funkce. Jeden z našich členů se příležitostně zeptal předsedy RŽNO na důvod, načež mu odpověděl, že on sám je na to také zvědav a že to bylo nařízeno a také neví proč, ale že udělá dotaz na patřičná místa.

Nedlouho na to jsem byl předvolán na bezpečnost v Teplicích, pod zámkou

prekontrolování pasu. Místo toho tam však na mě čekal jeden ze Státní bezpečnosti s tím, že se mnou chce mluvit o některých záležitostech. Je mu prý známo, že zastávám funkci předsedy synagogálního sboru Židovské obce v Teplicích a že jsem členem rady ŽNO v Praze. Jelikož je to dosti důležitá funkce, ve které mohu ovlivňovat mnoho lidí, chtěl by znát můj postoj k socialistickému zřízení a jak jsem já spokojen se zdejším našim životem. Odpověděl jsem: „Já nemám důvod být nespokojen. Mám rodinu, dvě děti, mám dobrý byt a dobré zaměstnání, proč bych tedy měl být nespokojen?“ Ptal se dál: „Jaký je váš vztah k Izraeli a co říkáte politice izraelské vlády?“ Odpověděl jsem: „Co se týká mého vztahu k státu Izrael, je takový, jako u každého normálního Žida. Jsem šťastný, že po dvou tisíciletém čekání a častém, strašlivém pronásledování, má židovský lid vlastní stát a každý Žid, který chce anebo musí, má možnost se tam přistěhovat. Co se týká mého názoru k politice dnešní izraelské vlády, vám mohu říci jen to, že Československá republika také nebyla hned při zrodu socialistická.“ On se s tím spokojil, podal mi ruku a řekl: „Myslím, že můžete svoji funkci dělat dál.“

► Ilustrační foto: www.zdechovice.cz

Vojáci PTP ve Zdechovicích na vycházce, rovněž rok 1953

V poslední době se opět hodně hovoří o Lauderových školách. Oslovili jsme absolventy Lauderova gymnázia a požádali je o odpověď na tři otázky.

1. Co považuješ za největší přínos školy? Co nejlepšího Ti škola dala?
2. Co je podle Tebe největší problém školy?
3. Na jaké VŠ jsi se hlásil(a) a na jaké jsi se dostal(a)?

Pavel Sterec

1) Největší přínos pro mě znamenala specializace školy – hebrajština, judaismus. Kvalitní (až na výjimky) profesori. Málo studentů.

2) Problém školy je nehorázný a neprofesionální vztah ŽO ke škole. Především pana Jelínka a spol., kteří se dlouhodobě podílejí na destrukci školy.

3) DAMU, JAMU, FAVU, přijat na JAMU a FAVU.

Petra Pokorná

1) Kvalitní vzdělání. Navíc jsem tam prožila krásné čtyři roky svého života.

2) Zřizovatel. Zasahuje nepřiměřeně do fungování školy.

3) Hlásila jsem se na 1., 2., 3. Lékařskou fakultu UK v Praze, Lékařskou fakultu v Plzni a na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze. Dostala jsem se na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze.

Michal Stein

1) Zažil jsem tam hezké 4 roky svého života. Škola mi dala kvalitní všeobecné vzdělání v souladu s židovskými hodnotami a tradicemi. Atmosféra na škole byla až do nesmyslných mocenských změn výborná, přístup učitelů k žákům byl dobrý a výjimečný. Rozšířil jsem si tam i své znalosti o jednotlivých židovských proudech, směrech a skupinách.

2) Největším problémem školy je přístup zřizovatele ke škole. Neodborné zásahy, které školu podle mne smrtelně ohrožují, dále pravidelné odvolávání schopných ředitelů a dosazování převážně loutkových ředitelů a v neposlední řadě arogance užšího vedení Obce. Věřím, že kvalita školy po personálních změnách velmi výrazně klesne.

INZERCE

52letý oční lékař z Baltimore (USA) si hledá ženu ve věku 30 – 35 let za účelem založení rodiny. Jeho zájmy jsou kultura, sport a hudba. Postačuje částečný židovský původ, popřípadě žádný u konverze k judaismu. Rozhodující je židovské cítění. Stoprocentní diskretnost zaručena. Nabídky s adresou, ev. tel. kontaktem zasílejte do redakce. Zn: společná budoucnost

3) Hlásil jsem se na FF UK, obor: Politologie. Dále na FSV UK, obory: Mezinárodní teritoriální studia a na Mezinárodní vztahy / Politologie. Dále na Fakultu humanitních studií Západočeské univerzity, obory: Blízkovýchodní studia a na Politologie. Byl jsem přijat na FF UK obor Politologie, FSV UK obor Mezinárodní teritoriální studia, byl jsem přijat i na FHS ZČU obory Blízkovýchodní studia a Politologie.

Magdalena Boušková

1) Jazykový rozsah výuky, příjemný kolektiv.

2) Špatná spolupráce s ŽO.

3) Hlásila jsem se na lékařskou univerzitu v Praze a v Plzni, na veterinární univerzitu v Brně a na Chemicko-technologickou univerzitu v Praze. Jsem přijata na chemicko-technologickou univerzitu.

Abraham Buček

1) Možnost studovat látky, které mě zajímají, mnoho dobrých kamarádů a vstřícných učitelů, V neposlední řadě určitě i přispěla k mému pochopení se.

2) V současnosti cesta odněkud nikam. Škola prochází velmi složitým vývojem, fázemi růstu a ničení. Zažila ne zrovna málo těžkých okamžiků, které poznamenaly její atmosféru. Za něco málo přes měsíc, co nejsem ve škole, se v ní udály zásahy, které na její budoucnosti dobrý punc nezařezávají, ne-li ji přímo „odepíší“. Je to pohrnutí úsilím všech, kteří se na jejím růstu příznivě podíleli. To, co se podaří vytvořit, je rázem během několika okamžiků zničeno.

3) Hlásil jsem se na lékařské fakulty v Brně, Hradci Králové a Praze. Do Brna jsem nešel k přijímacímu řízení. Přijít do HK a Prahy na základě známkového průměru. Rozhodnut zůstat v Praze.

Markéta Němečková

1) Dala mi vzdělání. Zažila jsem tam krásné 4 roky svého života.

2) Největším problémem školy je zřizovatel.

3) Hlásila jsem se na Právnickou fakultu v Praze, Právnickou fakultu Západočeské univerzity (ZČU) a Fakultu humanitních studií ZČU na obor Blízkovýchodní studia, kam jsem byla přijata. Ještě budu mít přijímací zkoušku na Právnickou fakultu v Olomouci.